

DOMOVINA

Štev. 6.

V Ljubljani, 7. februarja 1919.

Leto II.

Teritorijalne zahteve Jugoslavije.

Razgovor ministrskega predsednika Stojana
Protića z dopisnikom »Secolo«.

Dopisnik milanskega »Secolo«. Enrico Lelli je imel v Beogradu razgovor z ministrskim predsednikom Stojanom Protićem. Najhen del razgovora je bil že priobčen, vse važnejše izjave Protićeve podajemo v nastopnem:

Proti tajnim dogovorom.

Kaki so, po vašem mnenju, glavni vzroki, ki nasvetujejo Italiji in Jugoslaviji, da se sporazumeta na podlagi medsebojne pravičnosti in umerjenosti?

Mnogo je vzrokov, ki nasvetujejo Italiji in naši državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, da se sporazumeta in ostaneta v prijateljstvu. Mi smo bili vedno, smo danes in bomo vedno pristaši take ideje. Glavni vzrok, po mojem mnenju, tiči v vitalnem interesu, ki ga imamo nadaljevati skupno, to je, da držimo Nemce proč od Adrije in da varujemo to morje pred njihovim prodiranjem s severa, ki ne bo ponehalo tudi po sedanjih vojni. Ta vitalni interes nam je skupen, more postati boljši, pa zasiguran edino le, ako Italija ostane zvesta tradicijam svojih velikih mož preteklega stoletja kakor tudi svetim načelom, ki so jih naši prijatelji in skupni zavezniki proglasili za bazo nove mednarodne organizacije v Evropi. V tem trenutku se nahaja Italija vedno, v tem sem popolnoma prepričan, v velikem protislovju: ona se še ni odpovedala londonskemu dogovoru, ki tako malo odgovarja sedanjemu času in tako nasprotuje nacionalnemu principu, ki je vstvaril novo Italijo, to je oni dogovor, o katerem vam moram reči, da je razžalitev našega naroda. Pravičnost kakor tudi naš skupni interes in umerjenost zahtevajo, da gremo neposredno na mirovni kongres brez vsakega tajnega dogovora in v prvi vrsti brez londonskega dogovora in zahtevajo, da naj zapadno jadransko obrežje pripada Italiji, vzhodno obrežje pa Jugoslovanom, Albancem in Grkom. V Italiji, tako mislim, vedo dobro, da imamo za zmago pri Piavi tudi mi nekaj zaslug, direktnih in indirektnih. Na fronti kakor tudi v zaledju je naš narod dejansko znatno pripomogel k desorganizaciji Avstro-Ogrske in je prispeval k temu, da je bila prisiljena prositi za mir.

Temeljno načelo za meje.

Ali mislite, da je v resnici mogoče postaviti meje samo na etničnem kriteriju brez vpoštevanja političnega, zgodovinskega, geografskega in vojaškega kriterija?

Mislim, da se morejo določiti in izvesti meje med nami zadovoljivo, ako se vzame za bazo narodnostni princip in volja narodov, kar je sicer v svojem temelju isto. Druga načela morejo tudi priti v poštev, toda le kot podpora in pojasnilo tega temeljnega načela

Zveza narodov.

Ali se vam zdi možna vstvaritev zveze narodov na solidni in trajni podlagi?

Mislim, da, ali samo ako bodo veljali gotovi predpogoji. Za družbo ali zvezo narodov je pred vsem potrebno, da vsi narodi, ki bodo tvorili to skupnost, prenehajo biti pristaši svetega egoizma (sacro egoismo), ki izključuje vsako združenje in vsako zvezo.

Notranja politika v Jugoslaviji.

Kaj mislite o notranji politiki nove jugoslovanske države? Ali mislite, da se bo mogla spojitvev treh družin, hrvatske, slovenske in srbske izvršiti naglo? Ali vas ne vznemirjajo vprašanja o alfabetu in koledarju, razlika v kulturi, veri, pojmovanju in tudi v politiki?

Notranja politika v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor jo pojmim jaz, je povsem priprosta in jasna. To je konstitucionalna in povsem demokratična država s splošno volilno pravico kot temeljem, zakonodaje za vse življenjske panoge v državi z obsežnim in modernim self-governmentom za občine, okrožja, oddelke, dežele in pokrajine. Razlike, ki obstojajo med raznimi deli prebivalstva nove države, bodo od dneva do dneva manjše in neznatnejše, ko odpadejo kitajski zidovi, ki so jih dosedaj ločevali. Vprašanja o koledarju, o alfabetu in veri niso prav nič vznemirljiva. Popolna enakost obeh alfabetov, latinice in cirilice, je že uradno določena za vso državo. Kar zadeva vero, vam povem to-le: v kabinetu, kateremu predsedujem sedi poleg nas, pravoslavni in katoliki, tudi dr. Mehmed Spaho. Ali mi morete povedati kak drug slučaj, da bi krščanska država imela muzelmanskega ministra? Naš naučni minister je katolik, Alaupović. Narod, ki od svojih prvih dni združenja v državo, podaja take vzglede, se ne more bati razlik v veri v svoji skupnosti. Pomislite tudi to, da pred našim združenjem so katoliki zavzemali ministrska in druga važna mesta v državni upravi.

Republikansko gibanje.

Ali mislite, da se bo moglo republikansko gibanje razširiti v novih provincah?

Reči vam morem to-le: V našem narodu doslej še ni bilo nikdar resnega republikanskega gibanja in mislim, da ni nič resnejše gibanje v novih provincah, ki vzbujajo vašo pozornost. Z druge strani pa je bilo to gibanje takoj s prvega početka kompromitirano od strani onih, ki so mislili, da bodo imeli od njega posebne dobičke. Imenujem vam dve stranki, ki sta bili do včeraj zvesti pristašnji Habsburgovcev pa sta se čez noč oprijeli republikanstva: Frankovci in Radičeva stranka.

»Secolo« dostavlja k Protićevemu govoru, da so vse njegove izjave nov dokaz in transigentnega duha in onega nestrpnega in nerazsodnega nacionalizma, ki se vedno bolj poostrujeta in razširjata med narodi Jugoslavije. Včeraj je bil Pašić, ki je odgovarjal vsakemu, kdor ga je nagovoril: Ako bomo združeni, niti ena vas ne ostane v rokah tujca, danes je ministrski predsednik Protić, ki kot zastopnik vsega srbo-hrvatsko-slovenskega kabineta zjavlja, da pravičnost, skupni interes in

umerjenost zahtevajo da naj zapadno jadransko obrežje pripada Italiji, vzhodno pa Jugoslaviji, Albancem in Grkom... Končno pa »Secolo« pomoli malo popra pod nos onim fanatičnim in eksaltiranim italijanskim nacionalistom, ki niso delali nič drugega, nego poostrovali so vzroke za spore in vstvarili atmosfero nezaupanja in sovraštva med obema narodoma...

Ministrski predsednik Protić je govoril moško. Italijani, ki so iskali baš pri naši vladi kakih dvoličnih besed, vedo sedaj natančno, pri čem da so.

Kmet v Avstriji in v Jugoslaviji.

Pred svetovno vojno je naš kmet bolj in bolj lezel v dolgove. Veliko gospodarjev je vsak dan čakalo, da jim zapoje boben, še večje število pa je obupalo nad svojo domovino ter drvelo daleč, daleč tja čez morje.

Slovenski kmet je marljiv, dober človek, ki se najraje zatopi v svoje delo in le premalo se zanima za javna vprašanja. Ako bi to ne bilo tako, bi moral že zdavnaj spoznati, da je bila zanj avstrijska država le mačeha, on pa sirota, ki je bila njej izročena v izkoriščanje.

Mesto malih in srednjih kmetov določevali so smer kmetijskemu gospodarstvu veleposestniki, tuji grofi in baroni. Vse postave so bile preračunjene na to, da bi se nemški in madžarski visoki gospodi dobro godilo, za našega kmeta je padla na mizo sem pa tja le kaka drobtinica. Grajščak je smel hoditi na lov, mali in srednji kmet ne; grajščak je smel loviti ribe, navadni ljudje ne. Če je kahal grofovski veleposestnik zganje, je dobil za to premijo. Kmet je dobil za premijo posebno visok davek. Takih in enakih stvari bi lahko navedli še na stotine.

Da bi kmet ne opazil žalostnega življenja, na katerega je obsojen, ga je bilo treba omamiti. Nепrestano so ga učili peti: »Bog ohrani, bog obvari, nam cesarja, Avstrijo,« politični in drugi voditelji pa so mu ubijali v glavo pasje ponižno vdanost. V taki vzgoji je slovenski kmet oboževal avstrijskega cesarja in rimskega papeža, sam nase je pa pozabil.

Drugače je bilo že pred vojno v Srbiji. Mali in srednji kmet sta bila v pravem pomenu besede stebra države, za katere je skrbela država prav po očetovsko. Veleposestnikov, kakor so se šopirili pri nas, v Srbiji sploh ni, ker so bili že zdavnaj odpravljani. Kmet plačuje v Srbiji sorazmerno najmanj davka. Kako čuva in varuje država kmeta, se pa vidi najbolj iz tega, da obstoja v Srbiji zakon, po katerem kmeta sploh ni mogoče vzeti hiše in živine, ako bi brez tega on in njegova rodbina živeti ne mogla. V Avstriji smo imeli enak zakon za uradnike, katerim nisi smel več zarubiti, kakor ono, kar je prejemal letne plače nad 1600 kron, kmeta je pa v Avstriji vsakdo in vsak hip lahko pognal z njegove domačije.

Prestolonaslednika Aleksandra prvo večje delo v Jugoslaviji je bilo, da je izdal proklamacijo, v kateri izraža željo, da naj se čim preje reši kmetstvo vprašanje. »Zemlja je božja in onega, ki jo obdeluje,« to je njegovo stališče. Sedaj ministrstvo prav marljivo izdeluje načrt za odpravo veleposestev, za razdelitev zemlje in za odstranjenje vseh

krivic, katerim so bili dosedaj izpostavljeni kmetje.

Hvala gre Aleksandru, ker je prvi dvignil tisti težki kamen, ki je kakor mora ležal na prsih našega kmeta. V dejanjih se ravno kaže razlika med vladarjem, ki je kri naše krvi, in med avstrijskim cesarjem, ki je bil zverina.

Ni nobenega dvoma, da se začnemo v Jugoslaviji za našega kmeta boljši časi. Predno bo mogoče popraviti vse to, kar je bilo zamujenega, bo seveda trajalo še dolgo in dolgo. Cisto gotovo pa je, da se bo istočasno našemu kmetu sorazmerno veliko bolje godilo kot pa n. pr. kmetu v Nemški Avstriji. Zgodovina gospodarskih razmer v Srbiji, kakor tudi sedanja agrarna reforma v Jugoslaviji, potrjujejo, da ima slovenski kmet prav, ako se oklene svojih srbskih bratov čim tesnejše in pristrčnejše.

Zanimiva razprava o naši konjereji.

Na shodu konjerejcev v Mariboru je poročal g. Rossmanit iz Radvanja o konjerejstvu ter o nalogah ustanovljenega konjerejskega odseka. To poročilo in debato prinašamo obširneje, ker je splošno zanimiva. Govornik priporoča združeno življenje, kot edino pot pravega napredka. Za vzhodno Slovenijo pride v prvi vrsti v poštev mrzlokrvno težko konjsko plemo. Vsa uprava se mora centralno urejevati. Eruiranje žrebet po vojaki, kakor je bilo do sedaj običajno, se ni obneslo. Priporoča, da Narodna vlada izda konjerejskemu odseku oziroma njegovemu odboru dovoljenje in pooblastilo voditi matične knjige za kobile in žrebete. Odsek v lastnem območju določi, kdo bo žrebeta izbiral. Vlada naj nastavi takozvane konjerejske okrožne nadzornike, za kar bi se najbolje uporabilo invalide s potrebnim konjerejskim znanjem. Premovanje se mora nadaljevati. Dosedaj so k premijam prispevali dežela, okraj, ministrstvo, zasebniki. Brez premovanja ni misliti reje. Častiteljnost in priznanje dvigne marsikoga za spanca. Da se premovanje res izplača, nam je preteklost pokazala. Bil je namreč dogovor, da premiranih kobil ne bodo za vojsko izbirali; marsikateri posestnik si je na ta način, ko je, recimo le 20 kron premije dobil, žival ohranil. Cela Štajerska je oddala na

podlagi teh določil le 40% vsega konjskega materiala, v številu toliko, ko cela Kranjska deželica. — Režijski stroški za premiranje so preračunjeni na: 7000 kron za premovanje samo, 2000 kron za upravo, tajnika itd.

Narodna vlada želi oddajo mrzlokrvnih žrebcev v privatno oskrbo. Vročekrvne plemenjake (okoli 30), se naj pušči na sedanjih postajah, če treba, čez celo leto. Mrzlokrvne žrebce je kakor hitro mogoče, prevzeti. V Gradcu, kjer stoje sedaj žrebci (okoli 100), primanjkuje že sena in ovs. V dopolnitev moramo računati letno na 12 do 14% izgube pri žrebcih. Priporoča že letos nakupiti pri posestnikih 10 do 12 najlepših žrebcev. Plemenjaki naj se pasmi primerno razdele. V ljutomerski okraj naj se dajo vročekrvni, v Rače pri Pragerskem mrzlokrvni. Sedanjio žrebarno v Račjem je na vsak način konjereji ohraniti, ali se najemna pri tem podaljša ali posestvo kupi. Rače je v tem oziru idealno, kar se tiče lege, hlevov, iztekalšč, kvalitete sena in vode, ter podnebja. Izreka se v principu proti takozvanim mešanim žrebčarskim postajam. Kot vzgled navaja postajo v Lasse pri Dunaju. Deset žrebcev, vsak druge pasme, izmed 300 potomcev ni bilo mogoče dva jednaka konja izbrati.

Glede vročekrvnih žrebcev je namera, da se jih opusti. On je proti temu! Potomci naših kobil z vročekrvnimi žrebci so bili dosedaj najboljši material države! Nemška Avstrija ne bo redila vročekrvnih konj, ker nima zato potrebnih predpogojev. Reja naših spodnještajerskih konj je bila takoslova, da so si v zadnjem letu tri ljutomerske kobile 3. in 4. darilo v Cislitvaniji stekle! **Ne gre za šport, temveč za narodno gospodarsko premoženje!** Na Gornjem Avstrijskem in v drugih bogatih deželah so naši vročekrvni konji požlahtnjeni z ameriško krvjo, priljubljeni in iskani, so za delo in tek, dopoldne dela na polju, vozi gnoj in drva, popoldne bo delal čast vsaki boljši kočiji!

Mi rabimo za zboljšanje krvi ameriške traberje in sicer ljutomerski okraj tri žrebce, za brežiški okraj enega. Uspeh ne more izostati. Lani je dobil ljutomerski okraj pri različnih tekmah okoli 35.000 kron, boljše plemenske kobile so se oddajale po 15 do 18.000 kron, srednje vrste so dosegle brez posebnega prigravarjanja do 10.000 kron. Sviri pred ozkosrčnostjo. Priporoča, da se Narodno vladno naprosi, da konjerejskemu odseku nakloni letno 9000 kron za premovanje, kakor že omenjeno, in 15.000 kron za dirkanje in nagrade.

zapustil državno službo in se posvetil odvetništvu. V teku 14 let, ko je bil odvetniški koncipient, je prosil štirikrat brez uspeha za samostojno odvetniško mesto. In šele l. 1846. se mu je posrečilo, da je mogel otvoriti svojo odvetniško pisarno v Kranju. V tem prijaznem gorenjskem mestecu je tudi dne 8. februarja leta 1849. izdihnil svojo veliko dušo. Pokopan je na kranjskem pokopališču, to je na pokopališču, kjer počiva tudi vreden mu drug, pesnik Simon Jenko. Tudi za Prešerna veljajo tedaj besede, ki jih je namenil svojemu dobremu prijatelju Andreju Smoletu:

Ena se tobi je želja spolnila,
V zemlji domači da truplo leži.

Prešeren je bil pesnik iz poklica. Mnogo se je učil, da je dobil tisti okus, ki je za umetno pesem potreben. On je dal našemu pesništvu umetniško dovršeno obliko. Obogatil je naše slovstvo z deli, kakršnih ni kmalu najti. Proučil je slovstva velikih narodov, razširil si s tem obzorje in pridobljeno znanje umetniško uporabil v svojih pesmih. Njegova pesem je domača in umetna; jezik v njegovih pesmih pa je dovršen in uglajen.

V našem slovstvu je še zmeraj nedosežen, in vključ temu, da je bil ob njegovem nastopu naš jezik še v povojih, je znal dati svojim mislim, idejam in čuvstvom najpopolnejšega izraza. V svojih ljubavnih pesmih je sladek in nežen, in verzi mu lijejo in se tope in žubore kot glas slavca, v sonetnem vencu nas očara z mojstrsko obliko, zvočnostjo in blagoglasnostjo, s katero podaja globino svojih čuvstev. Kakor je mil in pristrčen v svojih pesmih, tako je veličasten in visok v odi in nekaterih sonetih, kjer daje duška svoji nesreči in žalosti.

Ko brez miru okrog divjam,
prijatelji vprašajo me: Kam?

Da dobimo stare žrebce iz Gradca v Jugoslavijo, se je potrebno že ukrenilo. Prejšnje, traberje, bo težko dobiti; oni niso last poljedelskega ministrstva, temveč dunajskega dirkalnega društva. Od Nemške Avstrije bi morali tri traberje zahtevati, a uspeh je dvomljiv. Priporoča, da se najme žrebca-traberja, najemnima bi znašala 3000 K letno. Stoji pri Wildonu. Ako oplemeni ta žrebec 70 do 80 kobil (a 20 kron), bi stala najemnina le 1600 kron. Govornik priznava, da se je s subvencijami preje veliko zlorabo delalo; pri dirkanju je za naše razmere z manjšimi podporami in sredstvi nemogoče izhajati.

Konjerejski odsek naj pri Narodni vladi izposluje, da se izvažanje konj olajša, ker je inenja, da bi znalo imeti to za bodočnost zle posledice; kupci bi se odtujili in druge vire kupčijske iskal. Predsednik prekine govornika in pojasnjuje namen tozadevne vladne odredbe, dokler niso vsi konji v državi prešteti in klasificirani. Končno toplo priporoča smotreno razdelitev žrebcev po krajih, ki tudi pasmam dotičnih pokrajin odgovarjajo.

Debata nastane o belgijskih in noriškkih žrebcih. Štajerci so v Gradcu vse žrebce noriškega plemena za se obdržali; blago, ki je ostalo, ni po izreku poročevalca Kolariča, najboljše kakovosti.

Predsednik odgovarja, da se bomo morali zadovoliti pač s tem, kar v Gradcu dobimo. Da žrebci (nam namenjeni) bolj slabo izgledajo, je krivo pomanjkanje krme in ovs. Žrebci v Gradcu ne dobivajo dnevno več kot en kilogram ovs in malo slame.

Vitez Rossmanit omenja glede belgijskih in noriških žrebcev, da je to stvar okusa; boljši lep Belgijec, ko slab Noričan in narobe. Središčani so imeli vedno lepe konje in so z Noriki prav lepe uspeh dosegli. Vsekakor bo pa upoštevati pri razdelitvi žrebcev, da ne postavimo v kraje z noriško pasmo belgijskih plemenjakov in obratno.

Predsednik poroča, da se je glede cen žrebcev v Gradcu ljubljanska vlada z graško že dogovorila, le potrdila z Dunaja še čakamo.

Komisar Brenčič zagovarja načelo, da se morajo žrebci pošteno, nepristransko ceniti, ker so bili tudi iz slovenskih davkov kupljeni.

Vitez Rossmanit predlaga, da se prično licenciranje žrebcev takoj drugo leto.

Ker se do danes ni oglašilo zadostno število odjemnikov za žrebce, predlaga komisar Brenčič, da se takoj, ko odidejo žrebci

Kakor vihar se razlijejo njegovi verzi, mogočni in silni, da utonejo nazadnje v brezupu in potrtosti.

Njegove balade in romance so še zmeraj vzor, kakšna mora biti slovenska pripovedna pesem. Berite samo njegovo »Turjaško Rozamundo« ali »Povodnjega moža«, in videli in občutili boste moč in silo njegovega jezika, nazornost in slikovitost njegovega pripovedovanja. Najviše v epiki se je povzpел Prešeren v »Krstu pri Savici«, najdaljši svoji pesmi, kateri je vzel snov iz časa pokristjanjenja Slovencev. Črtomir, slovenski junak, se je bojeval zoper naval Nemcev-tujcev za vero staršev, a nazadnje je podlegel in se odrekel vsakemu upu na zemlji sreče. Svoje tovariše je izgubil v boju za Ajdovski Gradec, njegova zaročenka Bogomila se je dala krsiti in slednjič se sam odreče svetu in gre v oglejski samostan. — Enako se je Prešeren boril vse življenje, hotel je biti srečen, hotel je videti srečen svoj narod — a to se mu ni izpolnilo in prišel je do prepričanja, da

„srečen je le ta, kdor z Bogomilo
up sreče ontraj groba v prsi: hrani“.

Tudi pesmi mu niso dale zadovoljstva, temveč si je nakopal z njimi nasprotnike, ki so mu grenili zadnje dni življenja. »Slep je, kdor se s petjem ukvarja.«

Nevenljiva čast in slava našemu največjemu pesniku, ki je preroško napovedoval, da

Vremena bodo Slovincem se zjasnile
Jim milši zvezde kakor zdaj sijale,

in ki nas je prepričevalno zagotavljal, da

Največ sveta otrokom sliši Slave,
Tje bomo našli pot, kjer nje sinovi
Si prosti vol'jo vero in postave!

Sedemdesetletnica Prešernove smrti.

Dne 7. februarja t. l. je poteklo polnih sedemdeset let, kar je zatisnil svoje oči veliki sin našega naroda — dr. France Prešeren.

Mislimo, da ne bo odveč, ako podamo ob tej priliki v našem listu vsaj najpomembnejše življenjepisne črtice slavnega pesnikapravaka, čeprav se je o njem in njegovih nesmrtnih delih že toliko pisalo in razpravljalo, da skoro ne bo zavedne Slovenke ali zavednega Slovence, ki bi ne bila več ali manj poučena o tem znamenitem in zaslužnem našem možu ter o veliki važnosti njegovega književnega delovanja za ves naš narod.

France Prešeren je bil rojen kot sin srednjemovitega kmeta dne 3. decembra leta 1800. v Vrbi na Gorenjskem, ki spada pod breznjsko župnijo. Izmed osmih otrok je bil on najstarejši. Ko je bil sedem let star, je moral zapustiti rodni dom in se podati na Kopanj pri Velikih Upljah na Dolenjskem k župniku Jožefu Prešernu, svojemu staremu stricu, ki ga je poučeval v verouku, čitanju in pisanju. Po desetem letu starosti je poslal stric Franceta za dve leti v šolo v Ribnico. Leta 1812. pa je prišel v Ljubljano, kjer je posečal pred vstopom v gimnazijo še tretji razred začetnih šol. Ko je dovršil leta 1821. gimnazijo, je odšel na Dunaj, kjer se je učil pravoslovja. Dne 27. marca leta 1828. je napravil preizkušnjo in postal doktor. Dne 9. maja leta 1829. je bil Prešeren sprejet kot neplačani praktikant pri c. kr. komorni prokuraturi v Ljubljani, kjer je ostal do dne 17. decembra 1831. Prosil je sicer dvakrat za tako plačano praktikantsko mesto v Celovcu, a bil obakrat zavržen. Zaraditega je

iz Ormoža na Selo, nastani žrebce iz Gradca v Ormožu. V Gradcu velja prehrana enega žrebca dnevno najmanj 15 kron (1). Predsednik zaključil debato s prošnjo, da moramo sedaj potrpeti, kakor se da, ker nimamo prilike izbirati. Neodgovorno bi bilo, pustiti konjerejce brez žrebcev. Kolikor je njemu znano, so žrebci na podlagi knjig (kupnine z vsemi odbitki) nizko cenjeni. Prečita pogoje za zasebno oskrbstvo žrebcev, ker nimamo vojakov in ni upati, da bi dobili izučenih žrebčarjev, moramo izročiti plemenjake lokalni oskrbi. Komisar Brenčič predlaga Narodno vlado prositi, da dovoli vsakemu rejniku plemenskega žrebca letno po 1000 kron za oves in seno, skočnina naj se dovoli prejemati po 20 K od kobile, da se vsaj malo poravnajo režijski stroški.

Pri nastali debati predlaga predsednik zmernost pri zahtevah. Končno se sprejme njegov predlog, da se Narodno vlado zaprosi, za sedanjí čas draginje, za vsakega mrzlokrvnega žrebca po 1200 kron letne subvencije, 20 K skočnine od kobile, poleg drugih pogojev. Komisar Brenčič stavi dodatni predlog, da velja isto za posestnike, ki imajo že svoje plemenske žrebce. Gospod Gril, zastopnik konjerejskega društva v Slov. Bistrici, omenja, da je bilo za sodni okraj Slovenska Bistrica dosej šest žrebcev (4 mrzlo- in 2 vročekrvna) nastavljenih. Z ozirom na bližino Ptujja prosi, da se nastavi v Slovenski Bistrici Norik in Spodnji Polskavi 1 Norik in 1 vročekrvni plemenjak.

Gospod Pečnik iz Brežic javlja, da v njegovem okraju ni nobenega posestnika z mrzlokrvnim žrebcom.

Bedanič vpraša, kje bi bila oprema za žrebce dobiti (sedla itd.).

Komisar Brenčič odgovarja, da bo ta material mogoče pri posameznih Narodnih svetih na razpolago. Vlada tuji v preteklosti ni izdajala oprem.

Predsednik dostavlja, da bo vlada neobhodno potrebno opremo morala dostaviti, ker posameznik ni v položaju vseh potrebščin sam nabaviti, na primer čevlje za žrebce, odeje itd. Kolarič predlaga, da naj se uvede kmalu licenciranje žrebcev.

Živinozdravnik Hinterlechner ga opozori, da sedaj ni priporočljivo žrebcev licencirati in spuščati, ko še državnih nimamo pod streho.

Končno predlaga Kolarič, da se naj ozira pri puščanju žrebcev v prvi vrsti na člane Kmetijske družbe. Komisar Brenčič izreka pomisleke, da bi taka naredba kalila slogo in prijateljstvo. Taka vprašanja se rešujejo najbolje potom podružnic.

Habsburgovci.

»Kdor s sovraštvom začenja, s sovraštvom konča« — pravi stari pregovor. To velja tudi za Habsburgovce! Vsa njihova vlada je bila postavljena na sovraštvu, ker so utemljili svoj prestol v neprestanih vojnah in so ga utrdili v potokih krvi. Oni so zakrivali največje vojne v Evropi. Vsiljevali so se na vse strani, kjer je bil kdaj kak prestol izprazen, takoj so skušali priti nanj. Seveda, so se jih vsi narodi branili — zadnji čas pa so se jih branile tudi vse vladarske rodovine in so se izogibale zvezi z njimi, ker je bilo znano, da Habsburgovci povsod prinese nesrečo. Zato so bili šteti dnevi te od vseh narodov proklete rodovine — dasi so imeli še mnogo »slavnih« potomcev, in ko bi bili zmagali, bi bili zasedli vse prestole na severu in jugu. Uboga Evropa, ko bi se bilo to zgodilo. V svojih nazorih so bili Habsburgovci vedno prepričani, da so oni poklicani, da vladajo nad narodi Evrope, zato so zavidno gledali vsako vladarsko rodbino, ki ni bila tako po božji milosti, kakor oni. Posebno so sovražili slovanske vladarske rodovine, ker so mislili, da so oni določeni, da jim bodo slovanski narodi služili kot sužnji. Vedno se je po en princ v cesarski familiji učil kakega slovanskega jezika, n. pr. poljščine ali češčine, da bi za vsak slučaj kake izpremembe imeli svojega »kandidata« za nov slovanski prestol. Glede Balkana pa so bili Habsburgovci slabe volje. Posebno stari Franc Jožef je strašno sovražil balkanske Slovane.

Ta stavec na prestolu, ki je začel in končal svoje življenje s prelivanjem človeške krvi, je bil prava habsburška zalega. Ko je l. 1848. zasedel prestol, je bila cela država

v revoluciji. Vsi narodi so bili nezadovoljni in so zahtevali svojih pravic. To ga je zelo jezilo. Da si kdo upa zahtevati pravic! Kaj ni dovolj, da smejo ljudje živeti? Ta krvolok je imel tako dušo, kakor oni rimski cesar Calligula, ki je rekel, da mu je žal, da nima ves rimski narod ene same glave, da bi mu jo z enim mahom odbil. Tako tudi ta »dobri«, — »miroljubni«, »preblagi« cesar ni imel druge želje, kakor moriti svoje podložnike-Slovane.

Leta 1848. se je vsa njegova jeza obrnila proti Mažarom, ki so se na Ogrskem uprli. Takrat so Hrvatje pod Jelačićem prišli državi na pomoč — žalibog — in Rusi so Mažare premagali. Mažari so se udali Rusom na milost in nemilost — Franc Jožef pa se je maščeval nad njimi s tem, da je dal v Aradu postreliti vse mažarske poveljnike in mu nekaj časa sploh nihče ni smel govoriti o Mažarih. S tem pa ni rečeno, da se je morbiti hvaležnega skazal Hrvatom in Rusom. Kaj šel Hrvatom je poslal najhujše ponemčevalce, ki jih je naš pisatelj Janez Trdina popisal v svojih »Bachovih huzarjih«. To so bili ljudje, ki so imeli nalogo vse z nasiljem ponemčiti. Domač, pošten naroden človek sploh ni dobil službe v domovini. Hrvatje so britko trpeli za to, da so šli reševati Dunaj. Rusom pa je za zahvalo Franc Jožef ob prvi priliki vojno napovedal. Vse to so Mažari porabili v svoje namene — začeli so se prilivati Dunaju in ker Franc Jožef ni mogel videti divjih Slovanov, se je začel pogajati z Mažari.

Franc Jožef je bil silno maščevalna natura. Ako je bil kdaj kje užaljen, ni tega nikoli pozabil. Zato je tudi Mažarom le na videz odpustil, to pa zato, da bi se mogel spraviti nad Slovane. Tako je l. 1868. nastal dualizem — Slovani so bili predani na milost in nemilost Nemcem in Mažarom. In sicer so prišli zdaj Čehi na vrsto.

Čehi so pravzaprav l. 1848. rešili Avstrijo s svojim programom, ker je njih vodja slavni zgodovinar Palacky rekel, da bi moral ustvariti Avstrijo, tudi kobi je ne bilo, ker bodo dobili mali narodi v nji svojo zaščito. Mož je mislil prav — ampak pozneje je spoznal, da se je zmotil, ker Habsburgovcem ni bilo do pravice — ampak so ščitili vedno samo svoje in nemške — predpravice. Tako so Čehi potem pod vodstvom Riegara in Palackega skušali rešiti, kar se je dalo. Leta 1866. pa je bila Avstrija na severu in jugu tepena in Francu Jožefu se je povsili njegov dolgi nos. Kaj pa zdaj? — To je bilo vprašanje. Bismark je Cehom pisal, ko so Prusi po bitki pri Kraljevem Gradcu zasedli Prago, da bi se dalo govoriti tudi o samostojnem češkem kraljestvu, če bi Čehi pristopili k Prusom. Čehi pa so Pruse dobro poznali in niso šli na te prazne obljube. Upali so, da bo morala pobita Avstrija — odnehati in dati narodom njihove pravice. Da bi pokazali svojo trdno voljo, so se udeležili vseslovanke razstave v Moskvi l. 1867. Čehi so bili v Moskvi navdušeno sprejeti, govorilo se je tam o slovanskih razmerah — v tej dobi se je namreč Rusija čim dalje bolj zanimala za osvobojenje balkanskih Slovanov — in tako so se češki poslanci prav zadovoljni vrnili domov. Doma pa je bil ropot. Nemški listi so se vrgli na Čeha, češ, da iščejo v tuji državi pomoči. Stari Franc Jožef je bil strašno hud, če je kdo čez mejo »sklilil«. Menda je mislil, da je v njegovi državi vse najboljšje. Prof. Denis, ki je nam podal pravo podobo starega Franca Jožefa, nam krasno popisuje, kako si je dal Franc Jožef ravno glede raznih stikov za mejo vse natančno poročati. Čehi so bili v svojem boju osamljeni, zato so si iskali prijateljev v Franciji in v Rusiji. Franc Jožef ni vedel, kako bi se maščeval nad Čehi, ker so šli v Moskvo. Prilika se je kmalu ponudila. Leta 1868. spomladu so se začele v Pragi velike demonstracije. »Mačje godbe« so bile na dnevnem oziroma na nočnem redu. Začele so se pripraviti za »Narodno gledališče«. K tem lepim slavnostim seveda ni bilo vladnih zastopnikov. Kmalu na to pa je bil gotov nov most čez Vltavo in ta je imel dobri ime po Francu Jožefu. Franc Jožef je hotel priti v Prago. Otvoritev mostu pa je bila določena na dan 21. junija, t. j. na tisti dan, ki ga vsa Praga z žalostjo praznuje, ker je bilo na ta dan obglavljenih 27 čeških plemičev po bitki na Beli gori. Vsak je dobro vedel, da si je Franc Jožef nalašč izbral ta dan, da bi Čeha žalil. In res je prišel v Prago. Toda Čehi so

pokazali, da jim ni nič za njegov obisk. Na ulicah je bilo le nekaj zijal in društva so morala delati špalir — češko dijaštvo pa je šlo na staromestni trg in je tam zapelo revkviem za obglavljenimi češkimi plemiči in večina narodnih Pražanov se je udeležila te slavnosti, tako, da se je Franc Jožef vozil po napol praznih ulicah. Franc Jožef je bil seveda užaljen in je še tisti dan zapustil Prago. Vsa njegova jeza se je sedaj obrnila proti Pragi in proti Cehom. Vse ječe so se napolnile, listi so bili ustavljeni, društva razpuščena, politiki so bili zaprti — začelo se je strašno preganjanje češkega naroda. Toda Čehi se niso ustrašili, ker itak niso računali na njegovo milost — ampak so začeli prirejati tabore pod milim nebom. Da bi se nad Čehi maščeval, se je Franc Jožef zvezal z Mažari. Čehi pa so v parlamentu kljub temu dosegli, da so jim bile priznane stare pravice in Franc Jožef je moral podpisati, da se bo dal v Pragi kronati za češkega kralja. Toda te besede ni izpolnil — in ga potem ni bilo v Prago do leta 1908., ko je hotel Čeha malo potolažiti. Čehi so mu zato očitali, da je figa-mož, ki je požrl svojo vladarsko besedo in ga sploh niso drugače imenovali kakor »Prochazka«. Nekateri poslanci so si upali javno očitati Francu Jožefu, da ni izpolnil svoje besede, pa so bili seveda strogo kaznovani. Zato je Franc Jožef nestrpno sovražil Čeha, dokler niso dogodki prenesli njegovega sovraštva s severa — na jug. Leta 1878. je dobila Avstrija nalogo, da naj zasede Bosno in Hercegovino, dasi ni ničesar storila za osvobojenje balkanskih Slovanov izpod turškega jarma. Bosanski ustaši pa so se borili zoper Avstrije, ker so vedeli, da je to — druga Turčija. To je seveda starega Franceta zelo razjezilo in ves njegov srd se je obrnil proti Srbom. Dokler so bili na srbskem prestolu Obrenoviči, ki so po Dunaju zapravljali denar in prodajali svojo državo, je upal stari grabež, da bo mogoče spravil še več Srbov podse, da bi se potem nad njimi maščeval; ko pa se je pokazalo, da srbski narod ne mara Habsburgovcev, se je začelo preganjanje Srbov v Bosni in Hercegovini, kjer je prišlo vsled groznih razmer do vstaje. Na povelje starega trinoga so tam streljali Srbe kakor zajce, za domače ljudi tam ni bilo niti zakona, niti pravice.

Leta 1909. pa je prišla važna izprememba na srbskem prestolu. Srbi so odstranili kralja Aleksandra in kraljico Drago, ki sta samovoljno vladala. Takih kraljev Srbi ne priznajo, zato so si izvolili sedanjega kralja Petra Karagjorgjeviča. To je starega Franca Jožefa strašno pogrelo. Upal je dobiti na kak način oblast nad Srbijo, zdaj pa je šel ves up po vodi. Posebno ga je jezilo, da je prišla na prestol domača narodna rodbina, ki ni bila taka, kakor Habsburgovci, ker je kralj Peter ljubil svoj narod, se bori za njegovo svobodo in je hotel vladati samo po volji naroda. Franc Jožef se je bal, da bi to bilo v pohujšanje drugim narodom, ker bi mogoče drugod tudi zahtevali tako vlado. Zato je iz celega srca sovražil kralja Petra, kakor je sovražil vse Srbe. Ni mu šlo v glavo, da bi mogel na svetu še kdo drugi imeti pravico do vlade razven nemških Habsburgovcev — še manj, pa mu je bilo po volji, da vlada kdo v imenu naroda, ko je vladal on vedno — proti volji narodov. Ta črna zavist je polnila vso zadnjo dobo njegovega življenja. Kar si je peklenška zlobnost izmislila intrig, spletk, zvijač, nakan, laži, prevar! — vse je porabil, da bi mogel začeti boj proti Srbiji. Cela desetletja je pripravljala vojno, da bi se mogel maščevati nad Slovani. Hotel je doživeti vojno, ko pojdejo Slovani drug proti drugemu, in to peklenško veselje mu ni dalo spati — dokler ni našel okoli sebe pravih pomagačev.

Ko so Srbi v balkanski vojni premagali Turke, ni vedel od same črne zavisti, kako bi jim nagajal. Poslal je svojo vojsko na srbsko mejo in je zahteval najprej Albanijo zase, dasi je dobro vedel, da preti svetoven požar. Našel je kompanjona v bolgarskem kralju Ferdinandu, katerega je naščuval proti Srbom. On, »kristjanski cesar«, ki je bil baže tako pobožen, da je šel vsak dan k maši (kdor hoče, naj verjame!) se je zvezal s Turkom in je podpiral Turčijo proti Slovanom. Strašno ga je razjezilo, ko je slišal, kako slavo uživajo Srbi in zopet se je spravil na one, ki gledajo čez mejo — začel je preganjati vse Jugoslovane. Jezilo ga je, ko je slišal, da so Čehi, Slovenci in Hrvatje poslali

Srbom zdravil za ranjene vojake. Kadar je dobil kako poročilo o tem, da so ljudje v njegovi državi nezadovoljni, se je ves tresel od jeze. Čehi so od nemško-francoske vojne (1870) imeli stalno zvezo s Francozi, ker so imeli vsi skupnega sovražnika Prusa. To je Franceta tako razdražilo, da je stiskal pesti. Kaj šele, ko so mu njegovi »svetovanci« povčedali, da tudi drugi hodijo čez mejo! ... Takrat se je penil jeze in je zbolel. Hotel se je naslati ob krvi — to je bilo zanj edino zdravilo. Zato je nagnal svoje policaje, da so začeli preganjati »veleizdajalce« in da bi bila mera njegovih hudodelstev polna — se mu je izpolnila še zadnja želja, nastala je svetovna vojna in z naslado je poslušal, kako se more Slovani med seboj. »Maščeval sem se«, je vskliknil in se je tresel od peklenske radosti.

Toda mera hudobije je bila prevelika. Videl je še, kako je vstal cel svet proti njemu, da napravi konec stoletnim krivicam. In v sredi strašnega prelivanja krvi ga je pograbila smrt.

Proklet od milijonov je izginil s sveta in par tednov po pogrebu so prinesli svetovni listi sliko, kako ga trgajo vrage v peklju. Njegovo prokletstvo pa se je izpremenilo v blagoslov vsem onim, ki jih je najbolj sovražil — Francozom, Čehom in Jugoslovanom — najbolj pa onim Srbom, ki jih je moril 30 let in je hotel vladati nad njimi. Odšel je in svet si je oddahnil — po vojni pa je propadel njegov rod za vekomaj.

Politični pregled.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Princ Aleksander je odpotoval v Pariz, da se sestane z delegati mirovne konference. Njegov poset v Parizu ni oficijelnega značaja. — Finančno ministrstvo je izdalo naredbo, da se prepreči dovoz avstro - ogrskih bankovcev v našo državo. — Italijanski general Badoglio je izjavil, da mora biti Italija pripravljena na vojsko z Jugoslavijo. — Novoimenovani hrvatski ban dr. Paleček se pogaja s strankami glede sestave nove pokrajinske vlade. Pri tem je prišlo do nasprotja med Starčevićanci in srbo - hrvatsko koalicijo, ki sta najmočnejši stranki na Hrvatskem. Starčevićanci zahtevajo, da se imenuje podban iz njihove srede, česar pa koalicija noče dopustiti. Če ne pride do kompromisa, bo prevzela vlado koalicija sama kot najmočnejša stranka. — Neznani tatovi so ukradli na Dunaju avtomobil jugoslovanskega poslanstva, vreden 30.000 K. Pozneje so našli avtomobil v X. okraju, toda brez gumijevih pnevmatik. — Novi hrvatski ban dr. Paleček je z naredbo odpravil vse do sedaj v hrvatskih uradih običajne naslove kakor »prečastiti«, »presviti« itd. — Dr. Korošec je bil imenovan častnim občanom trga Šmarje pri Jelšah. — V Pečuhu je bil inštaliran prvi hrvatski veliki župan dr. Pandurovič. — Regent Aleksander se je zahvalil »Primorskim Novinam« na Sušaku za brzobjavni pozdrav. Svojo zahvalo končuje tako-le: Z veliko vero glejte v bodočnost, ki bo prinesla našem narodu v Istri odrešenje. — V Zagrebu se vrše velike priprave za sprejem prestolonaslednika, ki ga pričakujejo koncem mesca, ko se bo vračal iz Pariza. V pozdrav mu srednješolci nameravajo prirediti velik koncert, na katerem bo nastopilo nad 300 pevcev in pevk. — V nedeljo je bil v mestni hiši v Pragi pozdravni večer na čast jugoslovanskemu poslaniku Ivanu Hribarju. — V Belemgradu je začel izhajati francoski politični dnevnik »Libre Balkan«, ki zastopa naše težnje ter je namenjen predvsem francoskim vojakom na Balkanu. — Protestni shodi proti laškimi nasiljem se neprestano vrše po vsej naši državi. Odbor Narodnega Veča za okupirano ozemlje je prejel do sedaj že iz več kot sto krajev brzobjavne pozdrave in poročila o skupščinah. Na teh shodih sprejete resolucije poudarjajo, da Jugoslavija miru brez Gorice, Trsta in Reke ne more sprejeti in da bodo Italijani ta mesta pridobili le preko naših

trupel. Posebno sijajen je bil shod v Dubrovniku. — V Pragi je predaval Čabrinovič, ki je bil vsled udeležbe na atentatu na Franca Ferdinanda obsojen na smrt in pozneje pomiloščen na 20letno ječo ter sedaj izpuščen iz zapora. Pravil je, da je bila vodilna misel zarote odstraniti nadvojvodo Franca Ferdinanda, ki so ga smatrali za glavno oviro ideje ujedinjenja vseh Jugoslovanov. Slavil je spomin glavnega atentatorja Principa, ki je padel kot žrtev svojega prepričanja in poudarjal zasluge atentatorjev za razvoj sedanjih razmer. — V kraljevini SHS bodo vse tri vere (rimsko - katoliška, pravoslavna in mohamedanska) priznane za državne vere. Ministrstvo za verstvo bo določeno od ministrstva za uk ter bo imelo tri odseke, ki bodo v svojih delokrogih popolnoma samostojni. Rimsko - katoliškemu odseku bo načeloval dr. Novak, pravoslavnemu pa profesor Maksimović. Mohamedanski odsek še ni izpopolnjen. — Zaradi krvavih demonstracij v Mariboru so internirali v Gradcu 9 Slovencev. Ljubljanska vlada je zahtevala, da se jih takoj izpusti in ker se to ni zgodilo, je dala internirati 9 uglednih Nemcev v Ljubljani. — Nemci so napadli Radgono ter jo hoteli zasesti, kar so pa naše čete preprečile. Boj je trajal ves dan. Na naši strani sta dva mrtva in 12 ranjenih. Nemške izgube so dosti večje. — V Sibeniku je začel izhajati list »Glas Naroda«. — Londonski katoliški nadškof kardinal Bourne, ki je velik prijatelj srbskega naroda in podpredsednik srbskega pomožnega fonda v Londonu, pride prihodnje dni v Belgrad. — Zaradi dogodkov v Mariboru so bili na Dunaju slovenski dijaki izključeni iz vseh dunajskih visokih šol.

Čehoslovaška. V Brnu se ustanovi češka univerza, ki se bo imenovala po predsedniku republike Masarykova univerza. — Vojno ministrstvo pripravlja ustanovitev republikanske garde po vzoru podobne garde na Francoskem. — V Požunu so zaprli vseučilišče, ker se profesorski zbor ni hotel udeležiti sprejema slovaške vlade, ki se je preselila v Požun. — V tešinskem okraju se vršijo boji med Čehi in Poljaki kljub temu, da se v Parizu pogajajo o določitvi demarkacijske črte. — »Venkov« piše, da si češko-slovaška republika ne želi nikakih prijateljskih zvez z Nemško Avstrijo in Madžari. Z njimi ne mara imeti nikakih političnih, gospodarskih ali trgovskih zvez. — Ob priliki prihoda čehoslovaške vlade v Požun so se v mestu vršile velike slavnosti, katerih se je udeležil tudi naš poslanik v Pragi, Ivan Hribar. Minister Staněk ga je pozdravil s sledečimi besedami: Podajmo si roke preko tega ozemlja z jugoslovanskimi brati, ki so v najhujših bojih stali na strani.

Iz drugih držav. Tudi Lahom primanjkuje živeža. Milanski župan je prosil ministrstvo za pomoč, ker nimajo mesa, mleka in masla. — Na Dunaju je veliko pomanjkanje živil, tako da ljudje umirajo vsled lakote. Amerika je poslala na Dunaj veliko množino živil, ki so pa namenjena le bolnikom in otrokom. — Francoski socialisti zahtevajo, da se vsi povzročitelji vojnih grozot, tudi ententini, postavijo pred sodišče. — Berlinska vlada je dobila sporočila, da se boljše-viški nemiri, ki jih je smatrala vlada za zarote, pojavljajo v Nemčiji z novo. — Tekom meseca februarja se bo vršil Ženevi mednarodni ženski kongres. — V Petrogradu je izbruhnil med boljševiskimi četami upor. Vršijo se hudi boji. Petrograjske ulice so pokrite z mrlji. — V Italiji so v Milanu in Turinu priredili delavci velike demonstracije. Nemiri se še niso poglobili. — Bivši nemški cesar Viljem je zaprosil nemško vlado, naj mu dovoli bivanje v Nemčiji. Zadovoljen je z vsakim krajem, samo da bo na nemški zemlji. Vlada je prošnjo odklonila.

Politične vesti.

— **Tužni Korotan!** Na Koroškem se mu-di ameriška misija, da določi demarkacijsko črto med Slovenci in Nemci. Ta črta bo le začasna, dokler ne določi mirovna konferenca meje naše države. Kakor čujemo, se koroški Slovenci, zaslišani po komisiji, izjavljajo za pripadnost k Nemški Avstriji. Zlasti mlajša generacija ne mara nič slišati o Jugoslaviji, medtem ko so starčki in stare žene zavedni ter imenujejo svoje lastne otroke za izdajalce svojega naroda. Nemške šole, nemška vzgoja v javnosti, nemška agitacija so zamorili v našem narodu na Koroškem vsak čut narodnosti. Korotan je bil obsojen v narodno smrt, narodna zavest je bila že v agoniji in da ni prišla Jugoslavija, bi nekdanji slovenski narod v deželi, kjer je tekla njegova zibelka, postal narod janičarjev. Le v nekaterih krajih južne Koroške so kmetje še zavedni. Da ni Koroška že davno potujčena, se moramo zahvaliti nekaterim našim zavednim rodoljubom na Koroškem, ki so žrtvovali vse, da so budili narod. Komisija se torej pri določitvi demarkacijske črte ne bo smela ozirati na željo nemškutarjev ter narodno popolnoma nezavednih Slovencev, marveč le na to, katere narodnosti je prebivalstvo po rojstvu, stariših in dedih. Pojdite tja daleč na sever, stopite za kočjo zvečer, pa poslušajte, in slišali boste, kako moli starka rožni venec — v slovenskem jeziku. In to ljudstvo, siloma potujčeno, ki je bilo stoletja in stoletja zasluženo ter je bilo preslabo, da bi se moglo uspešno vpirati nasilni germanizaciji to ljudstvo naj utone v germanskem morju za vedno? — Zdi se, da je komisija o faktučnem položaju na Koroškem dobro poučena. To dokazuje sledeči slučaj, ki ga mi je pravil koroški begunec. V neki večji kraj na Koroškem je pozvala komisija prebivalstvo iz okolice, da ga zasliši. Prišel je tudi župan, ki je izjavil, da so v kraju samem in v vsej okolici sami pristni Nemci, le hlapeci in dekletje, da so »windisch«. Med zaslišavanjem se je ameriška komisija čudila, kako da so imena teh pristnih Germanov tako slična slovenskim. Nenadoma pa stopi vodja komisije, iznajdljivi Amerikanec, pred navzoče ter reče: »Sedaj pa vsi tisti Slovenci, ki ste za priklopitev Koroške nemški Avstriji, dvignite roke.« In glej, ne samo hlapeci in dekletje, marveč vsi so dvignili roke ter s tem nehote izjavili, da so Slovenci. Zvijacha se je posrečila, komisija je podpisala zapisnik, sedla v avtomobil ter se odpeljala. Župan pa je ostal z dolgim nosom.

— **Italija in Romunija.** Predno je vstopila Italija v vojno, je sklenila z entento pogodbo, s katero se ji je priznalo vse ono ozemlje, ki je danes zasedeno po laški vojski. Ta pogodba je bila sklenjena v Londonu in so vsled tega imenuje londonski pakt. Enako tajno pogodbo je sklenila z entento tudi Romunija, ki se ji je kot nagrada za njeno udeležbo na vojni priznalo ozemlje južne Ogrske, kjer prebiva srbsko pleme. Oba torej, Lah in Romun, naj bi bila plačana z jugoslovansko zemljo. Seveda se takrat še ni računalo z ustanovitvijo Jugoslovanske države, marveč je bilo to ozemlje, ki naj bi se razdelilo med ta dva nova vojna tovariša, avstro - ogrsko. Ko je pa Wilson izgovoril ono veliko besedo o samoodločbi narodov ter s tem vrgel med svet novo idejo, ko je ta beseda meso postala ter so kar čez noč vzklikale nove narodne države, je nastalo vprašanje, kako spraviti v sklad te pogodbe z Wilsonovimi načeli, ki jih priznavajo tudi Italijani in Romuni. Ententa je sklenila pogodbo, ententa je sprejela Wilsonova načela. Prvo in drugo si pa nasprotuje. Komaj so se avstrijski strelski jarki na laški fronti izpraznili, že so zasedli Lah ozemlje, ki jim je bilo obljubljen v londonskem paktu, na katerega se sklicujejo z vso silo. Mi smo protestirali, demonstrirali, pisali, kričali ter se sklicevali na Wilsonova načela. Romuni

zahtevajo Banat v južni Ogrski, ki jim gre na podlagi tajne pogodbe z entento, mi zahtevamo Banat za Jugoslavijo, ker nam pripada na temelju samoodločbe narodov. Mirovna konferenca ima v tem oziru težko stališče. Beseda je beseda in pogodba je pogodba, ki se ne da kar tako preklicati. Sigurno pa je, da mora zmagati pravica nad krivico in pogodba z Italijo in Romunijo je krivica in nasilje nad jugoslovanskim narodom. Zato zahtevamo, da nam pripade celo sporno ozemlje na laški in romunski meji, kjer prebiva naš narod. Wilsonova načela samoodločbe narodov so priznali vsi narodi, tajne pogodbe z Italijo in Romunijo je pa podpisala le ententa brez Amerike in Srbije. Sedaj je Wilson rešil ta gordijski voz, ko je izjavil na mirovni konferenci, da smatra od trenutka, ko so bila sprejeta njegova načela, vse tajne pogodbe za razveljavljene.

== Solun za Trst? Mirovna konferenca je skiepala o bodočnosti Soluna ter se je baje odločila, da pripade to veliko пристanišče v Egejskem morju Jugoslaviji. Solun bi bil za gospodarski razvoj naše mlade države velikanske važnosti, ker je izborna morska luka ter v Egejskem morju to, kar je Trst za Adrijo. Vendar pa se bojimo, da bi ga nam dala ententa le kot kompenzациjo za Trst. Proti temu pa odločno protestiramo. Mi zahtevamo Trst ne le iz gospodarskih ozirov, marveč ker je naš tudi po narodnosti in je slovensko vse njegovo zaledje. Trst stoji na naši zemlji, Trst je kos našega narodnega telesa in tega si ne damo izrezati — tudi za Solun ne!

== Srbi pa znajo! Se ni dolgo tega, ko so nemški listi pisali o srbskih vojaki kot o razbojniških tolpah, ki ropajo, plenijo in požigajo, kamor pridejo. Sedaj pa poročajo isti listi, kak vzoren red zavlada povsod, kamor pridejo srbske čete. Tako so bili na južnem Ogrskem in v Slavoniji na dnevnem redu tatvine, ropi, umori in opustošenja, dokler je bila tam avstrijsko - ogrsko - nemška vojska. Kakor hitro so pa te kraje zasedle srbske čete, so napravile tako vzoren red, kakor še v mirnih časih ni bil. Par sto srbskih vojakov zadostuje za vzdrževanje miru v mestih s 60 in več tisoč prebivalstva. Da, Srbi znajo!

== Boljševiki delajo za narod. Kakor poročajo angleški listi, je v Petrogradu naravnost vzoren boljševiški red. Boljševiki odvažajo iz privatnih stanovanj pohištvo, iz bank in denarnih zavodov vse vrednostne papirje in vse umetnine iz muzejev. Prebivalstvo, ki umira gladi, je izročeno na milost in nemilost razbojniškim bandam. Vsakdo pač dela za kulturo — po svoje.

== Češka zvestoba. 15. decembra 1918, ob priliki zopetne otvoritve Sokolskega doma se je vršil v Kolinu na Češkem slavnostni večer. Na tej slavnosti so se z daljšimi govori slavile vse prijateljske države, predvsem Francoska, potem Jugoslavija, Angleška in Amerika. Niso pa proslavljali Italije. Izrecno se poudarja, da se na tej slavnosti Italije ni omenjalo, ker odklanjajo njeno stališče napram Jugoslaviji. Zvestoba za zvestobo!

— Pokažite jih narodu, da jih kaznuje! Pokrajinska vlada v Zagrebu pripravlja objavo liste konfidentov, t. j. onih, ki so od vlade plačani vohunili ter iskali med zavednim narodom takozvane »veleizdajalce«. Kaj pa pri nas? Kdo so oni, ki imajo na vesti

trpljenje naših najboljših mož? Kje so tisti, ki so stikali po javnih lokalitih, da so vjeli kako nepremišljeno besedo ter jo nesli še gorko na uho krvniku. Pokažite nam jih, ki so krivi križevega pota iz Šentpeterske vojašnice na streljišče, Morda sedijo z nami, mi jim stiskamo roko ter kličemo z njimi »živela Jugoslavija!« Groza in sram nas je, če pomislimo, da so v naši sredi. Zato zahtevamo, da jih vlada postavi na sramotni oder, da jih more narod vreči iz svoje družbe.

— Hribar pri Masaryku. Predsednik češko - slovaške republike je sprejel 31. januarja v svečani avdienci poslanika kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, Ivana Hribarja, ki mu je izročil akreditivne listine.

Z zasedenega ozemlja.

Iz Gorice poročajo, da je splošni položaj na Goriškem toliko bolj napet, kolikor smo bližje odločitvi. Vsa slovenska Goriška s Slovenci v Gorici vred se je slovesno izrekla za Jugoslavijo, kamor edino spada, in trdno vztraja pri svoji želji in zahtevi. Italijani skušajo biti danes prijazni, jutri bodo kazali zopet resne obraze, pojutrišnjem bodo grozili in internirali naše voditelje v mestu in po deželi. Tako je in tako ostane, dokler ne bomo odrešeni. Odrešeni pa moramo biti. Mi italijanskega gospodarstva nad seboj ne bomo trpeli pa če se »Goriški Slovenec« stopi v obljubah, kako obilno nam bo pomagala mogočna zmagovalka Italija. Ta list se trudi, da bi nas navezal na »mater Italijo«. Ali ta »mati« ima za nas že sedaj samo zaničevanje naših pravic in uničevanje našega jezika, kaj bi bilo šele potem, ako bi prišli res v pesti take - le »matere«. Pravice hočemo, živeti hočemo in mirovna konferenca se mora zaključiti tako, da se ne bo zgodila najhujša krivica slovenskemu narodu, kakršne še ni doživel tekom svojega trpljenja skozi dolga stoletja. — O draginji v Gorici se poroča: Draginja je še vedno občutna in tudi z aprovizacijo ni Bog vé kaj. — Kruh, četrtilogram za osebo za en dan, je na splošno bolj kot poprej, kadar ni kisel; manjkajo nam drože. Za kruhom pride riž na vrsto, kojega se razmeroma največ dobi. Tudi špeha je bilo dvakrat nekaj, pride po 16 kron kilogram, a zato ga pa sedaj ni nič. Fižol je po 8 kron kilogram. Sladkorja smo dobili dvakrat po 20 dkg na osebo, a še takrat bilo pri 1 kg teže 20 dkg papirja. Toda ne zabite, da če je pri vas po 3 K 20 vin. kilogram, je tu po 10 K 50 vin. 1 kg. Privatno pa so ga ljudje kupovali že po 20 lir (reci 50 kron) kilogram. Drugače nam nudi aprovizacija sir po 32 kron, pomidorov, čebulo, poper. V gotovih ozirih je bolje kot poprej, v drugih pa slabeje. Govejega mesa, ki je bilo po 16 K kilogram, že drugi teden nimamo in pravijo, da ga tudi ne bo, dokler ne pride kaj iz Amerike. Saj tudi vojaštvo dobiva le argentinsko meso. Kdor je navezan samo na aprovizacijo, ni mogel živeti poprej, a ne more živeti samo od aprovizacije tudi sedaj. — Krompirja ni, a če se ga dobi pod roko, je slan. Pred kratkim ga je plačal mož po 4 K kilogram. — Koruzna moka v trgovini stane 4 K kilogram; solata endivija na trgu — ki je komaj začel gibati izza meseca oktobra — pa po 3 K kilogram. — Kako je na Notranjskem? Kamor prideš, povsod zadenš na laške napise. Sodišča so postala »tribunali«, občine »municipii«, šole »scuole elementari«, pošte »poste e telegraffi«, glavarstva »distritti politici«, postaje »stazioni« in tako naprej. Noben človek, ki razmer ne pozna, ne bi mislil, da je tukaj slovenski narod, ampak kaka laška provincija. Začeli so pa tudi z italijaniziranjem že po občinskih pisarnah. Vsi občinski uradi so dobili ukaz, da ne smejo več rabiti slovenskih občinskih pečatov, ampak samo italijanske. Tako so dobili občinski uradi v logaškem okrajnem glavarstvu sledeči dopis: R. o Esercito Italiano. (Prepis.) Commissariato civile del Distretto politico di Longatico. Št. Exoffo. Vsem županstvom! Gospod governer in Trstu je zaukazal, da si imajo občine takoj nabaviti občinske pečate, oziroma stampilje v italijanskem jeziku. Naroči naj si jih županstvo iz Trsta pri tvrdki Giovanni Battara. Corso

— ali pa pri Smolars, Via St. Antonio. — O. kr. Civilni komisariat v Logatcu, dne 15. januarja 1919. — Brummi. — Nadalje so dobili občinski uradi od okrajnih glavarstev sledeče predpise. Slovenski dopisi na vlado v Trstu so izključeni. Na okrajna glavarstva je pa dovoljeno dopisovati nemško ali laško, slovensko dopisovanje naj se pa opusti, ker gospodje komisarji tega jezika ne razumejo. Tako je prišel po milosti Italijanov slovenski jezik čisto na nič in izgubili smo še tiste jezikovne ostanke pravic, ki smo jih imeli pod nemško komando. — Iz občine Cerkljano na Goriškem, kjer je bilo do zadnjega časa precej mirno, poročajo sedaj, da so začeli Italijani stikati po žigosanem denarju in časopisju. Ako ga dobe, vtaknejo dotično osebo v zapor. Iz občine je zaprtih že nad 20 ljudi. Zapori v Trstu so prenapolnjeni, pa še dan na dan vodijo tja »Italiji nevarne elemente«. — V Trstu je izbruhnila stavka železničarjev, ki se je raztegnila na vse Primorje. Okupacijska oblast je mnogo obetala železničarjem, storila pa ni nič. Ustavljen je ves železniški promet. Veliko število železničarjev, zlasti slovenskih in nemških, je aretiranih. — V Dalmaciji divjajo Italijani kakor drugod. Italijanski vojaki tamkaj pa so se že precej naveličali Dalmacije, ker vidijo, da ni italijanska, ampak jugoslovanska. Zato jih je v Šibeniku doslej 36 izjavilo, da se ne bodo več vojskovali za »italijansko« Dalmacijo. Bili so ustreljeni. — Slovenski župani odklanjajo italijansko uradovanje. Tozadevno se poroča iz Trsta dne 2. februarja: Včeraj se je predstavilo tukajšnjemu gubernatorju odposlanstvo »Županske zveze za sodni okraj Vipava« ter mu izročilo spomenico proti ukazu, da morajo občine uradovati italijansko. Spomenica poudarja, da so imele občine pod avstrijsko vlado pravico, uradovati slovensko in so tudi Italijani o priliki zasedbe slovesno izjavili, da bodo čuvali vse šege in navade in da ostanejo v veljavi vsi zakoni bivše Avstrije. Pod »šego, navado in zakoni« pa treba razumeti tudi slovensko uradovanje. Naj se namestijo pri italijanskih oblastih slovenski uradniki. Gubernator je obljubil, da bo dal stvar preiskati in si pridržal definitivno odločitev. — Na svobodo so bili končno izpuščeni vsled intervencije z ugledne strani Istrani dr. Poščić, dr. Cukar in dr. Mogorovič. — Iz Gorice poročajo, da se otvori v kratkem vojaška »aprovizacija« za prebivalstvo, ki bo nastanjena v prostorih nekdanje Medvedove trgovine na Corsu. — Ali bo res? Italijanski list »Messaggere« je prinesel baje vest, da nameravajo Italijani zapustiti sedanjo črto in se umakniti na ono demarkacijsko črto, ki so jo svoječasno sami zahtevali od rajne Avstrije. S tem bi bili osvobojeni Postojna, Logatec, Idrija, Radeče itd. Vest, ki prihajajo čez kordon, pravijo, da se Lahi v resnici že tudi pripravljajo na odhod in da so ponekod že pričeli s pospravljanjem. Mi smo seveda prepričani, da bodo sčasoma morali še mnogo bolj indierno nazaj tja, do koder segajo njihove meje. — Kakor znano, so bili Italijani v Gorici in Prvačini aretirali družine Orlovo, Pahorjevo in Metodo Ivančičevo. V Trstu so bili sedaj obsojeni, češ, da so si prilastili avstrijsko blago, ki pritiče Italijanom. Oskar Pahor na 1 leto ječe, Stanko Pahor na 10 mesecev zapora in Metoda Ivančičeva na 5 let zapora, katerega pa jim ni treba nastopiti, ako v petih letih ne zagreše nobenega prestopka. — S Krasa poročajo, da Italijani sekajo male nasade; smrekice rabijo za telefonske drogove, starejše nasade porablajo za kurjavo. Med Zagorjem in Knežakom so nasade že popolnoma posekali. — Tudi na Notranjskem uvajajo laški pouk v šole, ali v nekaterih krajih so ga že opustili, ker se je upisalo v laške tečaje samo po par učencev kljub temu, da so otrokom dajali hrano. Italijanski vojaki prosjajo po hišah za hrano. Tako slabo skrbi zanje vojaško poveljstvo. — Proti italijanski okupaciji protestira vsa Jugoslavija. V nedeljo je bilo 300 protestnih shodov, na katerih so se energično postavili proti okupaciji. Vsi, prav vsi, smo odločno pripravljene, upreti se italijanski grabežljivosti po naši zemlji. Italijan mora proč z našega ozemlja!

Naloga krajevnih organizacij JDS z ozirom na volitve izvrševalnega odbora.

1. Do 25. februarja morajo odbori krajevnih organizacij (pol. društev) staviti svoje predloge glede kandidatne liste Izvrševalnemu odboru JDS v Ljubljani.

2. Med 5. in 30. marcem se mora vršiti za vsako krajevno organizacijo glavno (oziroma izredno) zborovanje vseh članov in izvoliti tamkaj 66 članov izvrševalnega odbora. Volitev je sporočiti z vsemi na posamezne kandidate odpadlimi glasovi vsaj do 12. aprila volilni komisiji Izvrševalnega odbora JDS v Ljubljani.

3. Pobrati strankin prispevek za 1919 vsaj do dneva zborovanja krajevnih organizacij in ga odposlati Izvrševalnemu odboru JDS v Ljubljani vsaj do 12. aprila.

4. Na glavnem zborovanju mora izvoliti vsaka krajevna organizacija tudi svoje zaupnike za zbor zaupnikov JDS za 27. april in sicer volijo organizacije, ki nimajo več kot 25 članov 1 zaupnika, na vsakih nadaljnjih 25 članov pa še po 1 zaupnika, prebitek 13 ali več je računati za polnih 25. Imena zaupnikov je takoj javiti Izvrševalnemu odboru v Ljubljani.

Načelstvo JDS pošlje krajevnim organizacijam še posebna tiskana pojasnila glede volitve izvrševalnega odbora.

Dopisi.

Trebija pri Gorenji vasi. Preteklo nedeljo smo imeli v naši šoli shod J. D. S., kateremu je predsedoval g. nadučitelj Zirkelbach. Govorila sta gg. dr. Kobe in dr. Ivan Kavčič. Zanimivo je, da je bil to prvi shod, ki se je sploh kedaj vršil na Trebiji, toda kljub temu je bila udeležba prav dobra in je okrog 150 možkih in 50 žensk prav pozorno poslušalo izvajanja. Zelo razveseljivo je to, da se je zbralo na shodu lepo število mladeničev, bodočih gospodarjev, ki se zavedajo, da gre političen napredek roko v roki z gospodarskim napredovanjem. Pri nas se bode začelo v kratkem z organizatoričnim delom, kateremu bode sledilo tudi izobraževalno delo. Tudi mi Oselčani hočemo napredovati in delati na to, da se nadomesti in popravi to, česar ni mogla storiti šola. Tudi mi hočemo začeti s prirejanjem predstav in tako zanesti društveno življenje v našo obsežno občino. Mi mejimo na Žirovsko občino, na Cerčno in Trato (Gorenja vas) ter smo bližnji sosedje naprednih Poljancev. V novi svobodni kraljevini Slovencev, Hrvatov in Srbov hočemo tudi mi začeti korakati po poti napredka, gospodarskega in političnega ter po možnosti nadomestiti zamujeno. Na shodu smo opazili tudi več mož iz Žirov in iz Gorenje vasi. Z veseljem jih bomo pozdravili tudi v bodoče na naših prireditvah ker se bomo bolj spoznali. Kljub naši bližini se le malo poznamo, ker nismo imeli priložnosti za to. Tudi to bomo popravili. Na prihodnji prireditvi na veselo svidenje!

Središče. V soboto, 8. februarja se vrši po popoldanskem vlaku občni zbor krajevnih organizacij J. D. S. v Središču. Prof. Voglar poroča o političnem položaju in o strankinem programu. Somišljeniki, pridite polnoštevilno!

Ivanjkovec. Zaupni sestanek J. D. S., ki se je vršil v nedeljo, 2. februarja, tukaj v svrhu ustanovitve krajevnih organizacij J. D. S. za Ivanjkovski okoliš, je bil po prizadevanju g. L. Petovarja izvanredno dobro obiskan. Do 50 ljudi je bilo navzočih. Prof. Voglar je razjasnil politični položaj in opozoril na važno sodelovanje J. D. S. pri ujedinenju vseh Jugoslovancev. Nato je dokazoval potrebo, da se vsakdo organizira v tej ali oni stranki, da ima priliko na zaupnih sestankih, na ljudskih shodih, na gospodarskih

tečajih se politično in gospodarsko šolati. Jugoslovanska država bo res demokratska država, kjer bo imel vsak posameznik iste pravice in iste dolžnosti. Zato pa je treba vsakega posameznika, moškega in ženske, politično vzgojiti, da ne bo samo prikimal, če kak višji migne, temveč da bo mogel tudi v politiki samostojno misliti in po lastnem predvaru voliti res zmožne ljudi v vse javne zastope. Mi nočemo nobenih strankarskih bojev, hočemo samo, da ne ostane nikdo izven političnih strank. Vsakdo mora dobiti priliko, da lahko sodeluje v tisti stranki, ki mu najbolj ugaja. G. Petovar je pojasnil v poljudnih besedah vprašanje papirnatega denarja in vojnih posojil. Nato se je izvolil odbor z L. Petovarjem kot predsednikom na čelu.

— **Maribor.** Kolikor vemo, je rok, ki ga je določila Narodna vlada za vpis odvetnikov v ljubljansko odvetniško zbornico, potekel dne 23. prosinca. Nikjer nismo čitali, da bi se bil katerikoli izmed nemških mariborskih odvetnikov prijavil za vpis v Ljubljani. Vemo pa, da vsi neovirano razpravljajo pri našem sodišču SHS. Ali izdaja vlada svoje odredbe samo za šalo?

— **Ljutomer.** Ljudski shod JDS priredi v nedeljo, dne 9. februarja ob 9. uri dopoldne v slovenski šoli v Ljutomeru ljudski shod. Govori dr. Vekoslav Kukovec in dr. Fr. Rosina. Somišljeniki, agitirajte za obilno udeležbo!

— **V Loki pri Zidanem mostu** vršil se je v nedeljo, dne 26. prosinca javen shod jugoslovanske demokratske stranke. Nad 200 domačinov je sledilo izvajanjem gospoda Spindlerja iz Celja z največjim zanimanjem. Soglasno so bile sprejete končne resolucije, ki pozdravljajo ujedinenje in zahtevajo osvoboditev našega ozemlja. Isti dan se je ustanovila za občino Loko pri Zidanem mostu krajevna organizacija jugoslovanske demokratske stranke. Izvoljen je bil naslednji odbor: Predsednik g. Martin Zupančič, posestnik; odborniki: gg. Lebar Franc, učitelj; posestniki: Jurgelj Andrej, Raček Fr., Kovač Anton, Zupane Franc, Cesar Franc, Jenčič Karol, železničarji: Punčuh Mirko, Pugalj Anton. — Kot namestniki oziroma zaupniki so bili imenovani: Železnik Alojz, Fon Franc, Krohne Alojz, Biderman Jernej in Kovač Peter.

— **Limbuš pri Mariboru.** V nedeljo, dne 26. prosinca, se je vršil tukaj jako dobro obiskan ljudski shod. Po shodu se je ustanovila krajevna organizacija JDS.

Stražišče pri Kranju. Ne vemo, kaj dela naš slavni občinski urad, oziroma župan oče Bašar. Ima v pisarni svojega »fantička« kot tajnika, svoje »deklce« kot tajnico in povrh tega še šmartinskega župnika Šarca, ki je pravzaprav pravi župan. Vse to osebje ni zmoglo malenkostnega dela pri sestavi cenilnih pol za škodo, povzročeno tukajšnjim občanarjem po vojaštvu. V sosednjih občinah so posestniki že davno dobili izplačano odškodnino, prisojeno jim od cenilnih komisij, le v naši občini se nič ne gane. Cenilna komisija je že meseca septembra lanskega leta ugotovila vso škodo, mi pa še vedno čakamo, kdaj se bodo tiste cenilne pole od županstva poslale na pristojno mesto. Seveda, če se mora oče župan, ki sploh nima nobene samostojnosti, za vsako malenkost šele »posvetovati« z župnikom, potem ne gre nobeno delo izpod rok. Sicer pa se rad hvali sam, da je tega in onega »podučil«, a on sam potrebuje največ poduka. Mi pa bi že tudi enkrat radi videli kaj dejanj, »poduka« nam je že dosti.

Tudi pri tukajšnjem kmetijskem društvu, kateremu seveda načeluje tudi župan Bašar, vlada isti nered, kot v občinski pisarni. Motor in mlatilnica sta v groznem neredu, seveda ker »fantiček«, ki je bil ves čas vojne oproščen od vojaške službe kot »mašinist«, sedaj vsled preobilice posla kot »občinski tajnik«, nima časa jih malo osnažiti. Tudi nima časa, da bi pri društvenih opravil jako nujno delo slamorezanja s pomočjo motorja. Mislimo, da je kmetijsko društvo

za vse člane in ne samo za nekatere privilegirance. — Več prizadetih občanov.

Javen shod J. D. S. se je vršil v nedeljo, dne 26. t. m. v Beli cerkvi pri Novem mestu ob prav obilni udeležbi. Shodu je predsedoval veleposestnik g. Fran Majzelj, ki je pozdravil mnogobrojne zborovalce in jim predstavil govornika prof. Lovšeta in okr. sodnika Kudra iz Novega mesta. Nato je govoril prof. Lovše o razpadu Avstro-Ogrske, o Jugoslovanih in okupaciji našega ozemlja po Italijanih in Nemcih. Primerjal je bivšo avstro-ogrsko absolutistično vlado z demokratsko vlado, ki jo bomo imeli v naši Jugoslaviji, povdral razliko med bivšo habsburško in dinastijo Karagjorgjevičev. Končno je pozval občinstvo k vstrajnemu delu za našo novo domovino. — Okr. sodnik Kuder je razložil v poljudnih besedah med glasnim odbravanjem poslušalcev in poslušalk program jugoslovanske demokratske stranke, katerega udeležitev more prinesiti našemu ljudstvu obilo sreče; povabil je zborovalce k mnogobrojnemu pristopu v JDS. Koncem shoda so sprejeli udeleženci z navdušenjem resolucijo proti zasedenju našega ozemlja.

Shod J. D. S. v Ribnici je vspel sijajno. Na shod je prihitela vsa ribniška dolina. Bili so zastopani najoddaljenejši kraji: Kočevje, Vel. Lašče, Loški potok in drugi so poslali svoje zastopnike. Shodu je predsedoval dr. Anton Schifrer. Glavni govornik je bil poverjenik dr. Vladimir Ravnihar, ki je poročal o vnanjopolitičnem položaju. Drugi poročevalec poslanec Ivan Pucelj iz Vel. Lašče je obrazložil strankini program v zvezi z notranjopolitičnim položajem. Razvila se je obširna razprava, ki so se je udeležili gg. dr. Lovrenčič, Lovšin, Oberstar in drugi. Soglasno so bile vsprejete resolucije političnega in gospodarskega značaja. Ob pevanju »Lepe naše domovine« je predsednik zaključil lepo vspeli shod.

Shod J. D. S. v Breznici na Gorenjskem. Na Svečnico se je vršil pri nas shod J. D. S., kateremu je predsedoval železniški nadrevident g. Kunaver Franc, ki je zborovalce z jedrnatimi besedami pozdravil ter zavrnil razne očitke, ki se predbacivajo stranki. Dr. Triller iz Radovljice je pojasneval v obširnem govoru strankin program, na kar se je ustanovila krajevna organizacija in se izvolil sledeči odbor: predsednik: Kunaver Fr., železniški nadrevident, tajnik: Ažman Josip, nadučitelj, blagajničarka: gdč. Ivanka Jegličeva, odborniki: Prešeren Josip, Moste, Kržišnik Anton st., Baloj Fran, Prešeren Jakob, Rakar Janez, Prešeren Josip, Dosloviče, Zemlja Janez, Dolžan Janez, preglednika računov: Smolej Anton in Mrovlje Matevž, zaupnika: Ažman Josip in Kržišnik Anton, za izvrševalni odbor: predsednik Kunaver Fr.

Shod J. D. S. na Dobrovi pri Ljubljani. Pretečeno nedeljo vršil se je na Dobrovi pri Ljubljani shod J. D. S., katerega se je udeležilo prav lepo število domačinov posestnikov. Shodu, ki se je vršil v šoli, je predsedoval posestnik Jernej Glavič; o političnem položaju, o programu naše stranke ter o zavzetem občinskem gospodarstvu pod nezmožnim županom Laznikom pa je razpravljal dr. Fettich. V kratkem se bo osnovala krajevna organizacija J. D. S. h kateri je priglasilo svoj pristop že precejšnje število članov.

Ormož. Občni zbor kraj. org. J. D. S. za mesto Ormož se je vršil v soboto, 1. februarja ob krasni udeležbi. Zastopani so bili vsi stanovi: Kmetje, uradniki, obrtniki, trgovci, delavci, advokati in ženstvo. Otvoril je zborovanje predsednik organizacije Iv. Veselič. Prof. Voglar je podal nato jasno sliko političnega položaja pred vojno, med vojno in po nemškem polomu. Pojasnil je odločni nastop J. D. S. ter naglaševal velike njene zasluge za popolno ujedinenje Slovencev in Hrvatov s Srbijo. Opozoril pa je tudi popolnoma odkrito na velikansko škodo, ki jo je povzročila agitacija za republiko, ker nas je sma-

trala entena, pred vsem Italija celi novem-ber za dele premagane Avstrije ter zasedla najlepše dele naše zemlje. Nato je pojasnil glavne točke strankinega programa ter izrazil željo, naj izvolijo člani v krajevni odbor zastopnike vseh slojev in obeh spolov. Burno odobravanje je bilo znak, da se je občinstvo popolnoma strinjalo z govornikovimi besedami. Po običajnih poročilih so se vršile volitve predsednika in odbora. Nato se je novoizvoljeni predsednik Ivan Veselič zahvalil članom za številno udeležbo, zlasti pa prof. Voglarju za njegov trud, ki ga ima z ustanavljanjem in vzbujanjem krajevnih organizacij J. D. S. na Štajerskem.

Gospodarstvo.

Slabo gospodarstvo po raznih občinah. Iz raznih krajev Kranjske dobivamo dan za dnevom vprašanja, kaj naj napravijo občani, da se bo spravilo v red občinsko gospodarstvo, o katerem pripovedujejo, da je v največjem neredu in da nihče ne ve, kako je z računi. Taka vprašanja dobivamo zlasti iz onih občin, v katerih je odstavljeni kranjski deželni glavar dr. Šusteršič nastavljal za župane ljudi, ki so ali gledali samo na svoj lastni žep, ali pa so bili popolnoma nezmožni in nesposobni voditi občinske posle in se dostikrat niti pravilno podpisati niso znali. Obe vrsti teh županov sta pa bili slepo orodje v rokah Šusteršičeve politike. Sedaj ko so pritisk in grožnje iz deželnega dvorca prenehale in so ljudje začeli zopet svobodneje dihati in treznejše presojati gospodarstvo v občini, se pa naenkrat pojavlja povsod vprašanje, kako je županil v preteklih vojnih letih župan, Šusteršičev podrepnik. Zlasti hudo je žavoženo gospodarstvo v večjih občinah, kjer so imeli župani opraviti tudi z aprovizacijo. Onim, ki se resno hočejo lotiti gospodarstva v občini, svetujemo, naj zbero vse tozadevne podatke, sestavijo vse nerednosti in zlorabe, podpro svoje trditve s pričami in jih pošljejo na »Komisijo za začasno vodstvo in likvidacijo deželnega imetja v Ljubljani« in jo naj prosijo, da pošlje revizorja, ki naj pregleda občinsko gospodarstvo.

Naredba poverjeništvu za kmetijstvo z dne 30. decembra 1918, uradni list št. XXIX, s katero se je proglasil promet s plemensko govejo živino v gospodarske namene prostim, se razveljavlja.

Glede prometa s plemensko govejo živino veljajo odslej vsa ona določila in predpisi, ki veljajo za klavno živino.

Nakup in prodaja plemenske živine se sme vršiti le s posredovanjem vnovčevalnice za živino in mast v Ljubljani, oziroma njenih zaupnikov, vendar pa slednji niso upravičeni zahtevati in pobirati nikake pristojbine za svoje posredovanje.

Konjerejski shod v Mariboru. Ob novem letu se je zbral v Mariboru cvet konjerejcev Vzhodne Slovenije, prejšnje Južne Štajerske, da ustanovi konjerejski pododsek, za kmetijske podružnice, ki so sedaj včlanjene pri kmetijski družbi v Ljubljani. Prišlo je čez 100 zastopnikov, katerim ni le na tem, da obdrže konjerejo in njen sloves na dosedanjši višini, marveč ukrenejo vse potrebno, da se bo naša konjereja povzpela še do večjega priznanja, da bo naš konj izven mej naše države iskan predmet, osobito ker so da ni za to vsi predpogoji. Shod otvoril sklicatelj, posestnik Lovro Petovar iz Ivanjkovc. Za zapisničarja imenuje živinozdravnika Hinterlechnerja iz Maribora. Sklicatelj omenja, da smo bili dosedaj odvisni v konjerejskih vprašanjih docela od Gradca in Dunaja, Drobline, ki so se nam delile, so nas morale zadovoljiti, vzlic temu so naši konji dosegli svetoven sloves. Odsihdoh smo vezani na Ljubljano, ki nas bo v vsakem oziru podpirala, da ne bomo nazadovali, temveč še napredovali. Prejšnje štajersko konjerejsko društvo za nas ne pride več v poštev. Ustanoviti je konjerejski pododsek kmetijske družbe v Ljubljani, ki ima pri družbi sicer posvetovalno pravico, drugače pa je samostojen. Njegovo glasilo bo »Kmetovalec«. Financiranje naj

kmetijska družba izposluje pri Narodni vladi. Dočim je dosedaj vojaška oblast regulirala smernice konjereje notranjo upravo, nastanitev žrebcev in vsa tozadevna vprašanja, mora to v Jugoslaviji iz različnih vzrokov odpasti, ker je pač gotovo, da v naši državi ne bo igralo vojaštvo prejšnje vloge in bomo morali mi vse delo prevzeti. Trdna volja, ljubezen za lepo in dobro, premaga vse ovire, tudi mi se bomo s početka s težavami borili in s predsodki, a to naj nas ne straši, proč z malodušnostjo! Nato se vrše volitve odbora. Predsednik: L. Petovar, Ivanjkovci, podpredsednik: komisar Brenčič, za okraj Ptuj, odborniki: Kreft, Sv. Jurij na Ščavnici, Josip Rajh, Ljutomer, Ivan Faleschini, Brežice, Viktor Preglej, Konjice, Josip Pauer, Celje, Franc Turnšek, Celje, Franc Pirnat, Maribor, Hugon Hinterlechner, Maribor, Anton Zemljič, Maribor. Nadživinozdravnik Pirnat iz Maribora prevzame zastopstvo Slov. Graškega okraja. Po zanimivem in poučnem poročilu g. Rossmanita, ter debati, ki se je o njem razvila — o tem poročamo na drugem mestu — zaključil predsednik zborovanje. — Vse dopise, tihoče se konjerejskega odseka, nastavljanje žrebcev, itd. je nasloviti: g. Lovro Petovar, posestnik, Ivanjkovce pri Ormožu.

Lačni Italijani. Amerika je odposlala v Jugoslavijo 400 ton pšenice, Ladja se je pa med potjo iz Dubrovnika v Trst izgubila. Sodi se, da so jo Lahii zaplenili ter bodo pšenico sami snedli. Sedaj je priplula v Dalmacijo druga ladja z ameriškimi živili za nas. Če nam ne bodo zopet Lahii pojedli.

Avstrijski bankovci v kraljevini SHS. Sodi se, da je v naši državi blizu 6 milijard avstrijskih bankovcev v prometu.

Amerika skrbi za Dunajčane. Pred par dnevi so šli skozi Ljubljano trije vlaki, nato-vorjeni z ameriškimi živili za Dunaj, četrti vlak pa je v Trstu naložen. Te vlake spremlja ameriško vojaštvo.

Tedenske vesti.

— Shodi JDS 2. februarja. Jugoslovan-ska demokratska stranka je priredila v ne-deljo 2. februarja vrsto dobro uspelih shodov, med katerimi je zlasti lepo uspel shod v Ribnici, katerega se je udeležila vsa ribniška dolina. Opazilo se je, da se v zadnjem času prirejajo v istih krajih, kjer je sklicala JDS svoj shod protishodi SLS. Tako ravnanje medstranskega miru gotovo ne pospešuje. Shodi so se vršili v sledečih krajih: v Mir-nina Dolenskem (dr. Krivic, dr. Puc), v Šmartnem pri Litiji (Ribnikar), v Trebiji v Poljanski dolini (dr. Kavčič), v Ribnici (dr. Ravnihar, Ivan Pucelj na Dobravi (dr. Fetič), v Brez-nici na Gorenjskem (dr. Triller), v Novi vasi pri Rakeku (dr. Lovren-čič).

— Shodi JDS 9. februarja. Jugoslovan-ska demokratska stranka priredi v nedeljo 9. t. m. sledeče javne shode: v Gorenji vasi pri Škofji Loki pri Anžku ob 2. popoldne, v Zasipu pri Bledu ob pol 11. dopoldne v šoli, v Gorjah ob 3. popoldne v šoli, v Dragi ob 3. popoldne pri Turku, v Kočevju pri Beljanu, v Raki ob 3. popoldne v šoli, v Bučki ob 11. dopoldne v šoli, v Ljutomeru ob 9. dopoldne v šoli.

— Mladina manifestira! V nedeljo do-poldne se je vršil v Mestnem domu protestni shod vsega dijaštva proti priklopitvi našega ozemlja Italiji. Shoda se je udeležilo nad ti-soč srednje- in visokošolskih dijakov in di-jakinj, ki so se po končanem shodu razvrstili v veličasten manifestacijski sprevod po mestu.

— Magistrat v Mariboru slovenski. Za-radi udeležbe pri demonstracijah je vladni komisar dr. Pfeifer odslovil 16 uradnikov iz mestne službe. Na magistratu se je uvedlo slovensko uradovanje.

— Nove vojaške uniforme dobi naše vo-jaštvo. Nove uniforme bodo podobne angle-skim.

— Glavna trafika v Mariboru je razpisa-na v oddajo potom javnega natečaja.

— Prizive v zadevi vzdrževalnega pri-spevka (državne podpore) je naslavljati na »Državno komisijo za preživljanje v Ljub-ljani«. Le rekurzi v zadevi ameriškimi in begunskih podpor naj se naslavljajo na po-verjeništvu za socialno skrbstvo.

— Koroškimi beguncem! Vsi begunci in drugi ljudje s Koroškega, ki so jim znana kaka nasilstva ali grozilne izjave nemškega vojaštva, se pozivljajo, da dajo pri najbližji politični oblasti tozadevno izjavo na zapis-nik. — Fr. Smodej.

— Češki dar Jugoslovanom. Praška kreditna banka je darovala 200.000 K pod-pornemu odboru za obnovo Srbije.

— Delavsko zavarovanje. V Belem-gradu se je sestala komisija, da preštudira, kako bi se enotno preuredilo delavsko zava-rovanje v naši državi.

— Nemščina kot obvezen jezik je od-pravljena na vseh ljudskih in meščanskih šolah v območju pokrajinske vlade SHS v Ljubljani.

— Darilo. Potom našega uredništva je daroval gospod J. Džimal iz Špitaliča pri Kamniku 15 K za srbske sirote.

— Vsem goriškimi beguncem! Begunci! Goričani! Vaša domovina je v nevarnosti! Zemljelačni Italijan jo hoče odtrgati iz krep-kega telesa naše mlade Jugoslavije! Vi to najbolje veste, da pomeni za vas gospodarsko smrt, ako pripadejo vaše pokrajine Italiji. Vaši sodeželani, ki jim je bila usoda bolj mila kot vam, da so se mogli vrniti v svojo porušeno domovino in oni, ki so ostali kljub vojnim grozotam doma, so že izvršili plebis-cit — izrekli so se za Jugoslavijo. — Naj Italijani in ves svet vedo, da ste pripravljeni žrtvovati vse za združitev svoje, po Italija-nih zasedene domovine z edinsveno in svo-bodno Jugoslavijo. — Zato vas pozivljamo, da podpišete izjavo, v kateri se izrekate za državo SHS in proti italijanski okupaciji. — Izjave s podpisi pošljite n e m u d o m a Pi-sarni za zasedeno ozemlje, Ljubljana, Dunaj-ska cesta št. 31. — To lahko storite, kjer vas je več, na eni poli, kjer vas je manj pa tudi na navadni dopisnici in sicer tako, da prepri-šete na pole sledečo izjavo: »Podpisani pre-bivalci občine (ime domovinske občine) pol, okraj (ime dom. pol. okraja), ki smo bili vsled vojnih dogodkov prisiljeni zapustiti naše domove in naše imetje in katere nam je vojna furija porušila in ugrabila; prebivajo-či sedaj v (ime kraja sedanjega prebi-vališča) odločno zahtevamo, da se goriška pokrajina z glavnim mestom Gorica vred vtelesi samostojni kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev ter najodločneje odklanjamo aspiracije italijanske države do te pokrajine in do tega mesta. — V (ime sedanjega prebivališča) dne Slede podpisi. — Storite pa to takoj, ker je odločitev blizu!

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcijski »Domovine«.
Izdaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezna številka 30 vinarjev.
Uredništvo in upravnništvo:
Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserati po dogovoru

Izjava.

Jaz Neža Hren iz Dol. Križal prekličem s tem žaljiva očitanja, izrečena o Veroniki in Amaliji Mrvar iz Mal. Reberc št. 5, pri »Fara-zinčku«, češ da ste moje vino kradli itd., kar obžalujem s tem in se jima zahvaljujem, da ste odstopili od tožbe pod U 5/19.

Z u ž e m b e r k, dne 31. januarja 1919.
Neža Hren l. r.

Pobarvano blago

(črno, rdeče, modro, rjavo itd.) starih ponošeni, obledelih in včasih že zavrnjenih oblik je uporaben **kot novo!**

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila po pošti se uljudno priporoča

Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica

Josip Reich, Ljubljana

Poljanski nasip šte. 4.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavnica . K 10,000.000.—

Rezervni fondí . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednostnih papirjev, deviz in valut. Vnovčevanje kuponov, izžrebanih zastavnih pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.
Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.
Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.
Aprovizacijski krediti.

Poslovnica
avstrijske državne
loterije.

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

3%,

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Naročite Ljubljanski Zvon

najboljši slovenski leposlovni list. Izhaja vsak mesec in stane za celo leto 30 K, za pol leta 15 K. List ima zabavno in poučno vsebino. Prihodnje leto bo priobčeval poleg krajših povesti, novel in pesmi, velik zgodovinski roman dr. Ivana Tavčarja, ki se vrši v Škofjeloški okolici.

Novi naročniki se bodo sprejemali radi pomanjkanja papirja samo do 20. januarja 1919.

Ljubljanski Zvon se naroča pri **Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica šte. 6.**

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

3¹/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.